

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KOZLONYA

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:
 helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.
 Egész évre . . . 10 frt.
 Félévre . . . 5 „
 Negyedévre . . . 2 „ 50 kr.
 Egy hónapra . . . 1 „
 Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, **Kutasi Istre nyomdájában**, astán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseikben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:
 öt házasos postisor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdetéseknek lemondás történik. Helyi hirdetés minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valamint a nyitási költségeknek egyedül a kiadói iródnak vétetnek fel. *Ha előfizetői és hirdetői pénsek a kiadóhivatalban, a lap szellemi részébe tartozó költségek a szerkesztői iródnak csebezendők,*
 nagyjuzsola Jóna-ház 1704. szám alatt

Függetlenségi belháború.

Debreczen, szept. 18.

Hogy mily nagy a testvéri egyetértés, a rokonszenv s a közös czélóért való lelkesedés köteleke a függetlenségi táborban, arról tanuskodnak ama még ges dőfések, melyekben a Verhovay Gyula képviselő ur lapja időről időre részesíti elvtársai közül majd egyiket, majd másikat, kiválóan pedig azokat, kik a pártban vezérszerepet viselnek s kik, mint Verhovay ur olvasóinak majd leplezetten, majd meg leplezetlen tudtára adja, már régóta elárulták volna a hazát, ha Verhovay ur nem állna fenyvegetőleg a hátok mögött.

Verhovay urnak ebbeli törekvését buzgólag támogatja a vidéki függetlenségi sajtó egy része. Többi közt az „Abauj-Kassai Közlöny“, ez a „kipróbált, elveiben szilárd, erkölcsében tántorithatlan“ függetlenségi lap, mint Verhovay ur nevezi, nem mulaszt el egy alkalmat sem, hogy haragját ki ne öntse a párt vezérei ellen, „e nagyképi tudós szőlbali diplomaták“ ellen, kik „haragos arcot vágnak mindjárt, mihelyt valaki nem akar a nagyképi urak föltétlen mamelukjává szegődni“, kik „minden életrevaló eszmét lehurrogatnak“, „minden süzretes föllépést anathemájukkal sújtanak“ stb. stb.

Mindez és még sokkal több olvasható a független párti „Abauj-Kassai Közlöny“ legutóbbi számában. Eddig csak „hülyeséget“ tételezett föl a nevezett lap pártjának vezérfőfőiről, hanem most már kolozsvári szereplésük után „a pártérdek öntudatos elárulásával“ vádolja.

Különösen felháborodik az Erdélyben meginduló új függetlenségi lap szerkesztőjének Bartha Miklósnak személye miatt s a „mérsékelt“, „higgadt“ program miatt, melyet az új lap zászlajára tűzött.

„Pártgyűnk, pártérdekeink — így kiált föl — ezzel letértek a moralitás ösvényéről. A szilárdaság, elvhűség hitvány portkává vált. A korrupció részvényei már a szélsőbalnál is leszámítottatnak, sőt a könnyű vérti prozolitakéssé könnyen pártvezéreké fogja dekratálni a politikai Catinákat.“

Hü elvtársának e följajdulását Verhovay kéthasábos hosszú czikkel kíséri a tegnapi „Függetlenség“-ben. Hevesen megrója a kolozsvári szerkesztőválasztás és „mérsékelt“ programadás „szemetszuró“ dolgát. Aggodalmát fejezi ki, hogy „az elveket Tisza Kálmán tagadásának sorsa érheti ismét utól“. Fél, hogy a párt vezérei előtt „csak a minden áron hatalomra jutás“ lebeg, nem az elvek győzelme.

„Az erkölcsök és elvek sikamlóságának efféle jelenségei, — folytatja Ver-

hovay, — elszomorító tünetek. Lehetetlen elzárkózni az embernek a benyomás elől, hogy a jégvezetés kísértésének próbája némelyek szemében már elérkezett. Hej! pedig kár, nagyon kár sietni azzal a kísértéssel. Oly világos, mint a nap, Isten és a történelem tanára, hogy oly óriás anyagi és hatalmi eszközökkel rendelkező makacs, tanult ellenségtől, minő az udvari kamarilla az alkuvásra csapóajtót hagyó, a loyális élmélyesétől és a felajánkozás hízélgésétől áthatott programmal soha, de soha nem fognak kivívni semmit... Nagy szabadság, egy nemzet közigazgatási átalakító és egész társadalmi regeneráló eszméket egészen kelt vallani, mert a félig meddig vallás, semmi vallás, legfeljebb korcsmanytás, bucsujáró helyen, vásár szentelt tárgyakkal.“

Igy támogatja a függetlenségi párt egyik része a másikat, pedig még csak a harc kezdetén vannak. Ha majd győzelemre jutának, akkor lenne csak a hadd el hadd. Babeli zilzavar, a milyet még nem látott a világ, egymásnak agybatöbe dorongolása, szanaszét szakadás s egy tuczat új párt alakulása két tuczat új pártvezérrel, a mi hogy mily nagy szerencse volna Magyarországra nézve, azt magyarázzák meg függetlenségi atyánkfiai.

A királyi utazása.

Ö félége f. hó 19-án este 8 óra 8 perczkor érkezik Hatvanba. A három szomszédos vármegye, u. m. Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megye főispánjai vezetése alatt, valamint Hatvan városa s számos egyéb küldöttség fogja ott a királyt üdvözölni. E fogadtatásra Pestmegyének a fővárosban és a megye felső részén lakó bizottági tagjai és Földváry alispán magyar díszruhában fognak megjelenni. A király ugyanakkor Gödöllőre utazik. Másnap átjő Budapestre s 23-án reggel utazik Czeglédre, hová reggeli 7 óra 45 perczkor érkezik. Itt ugyancsak Pestmegye küldöttsége s a környékbeli megye-bizottági tagok, Kecskemét város törvényhatóságának és Czegléd város küldöttsége fogadják ő fel-ségét.

Tisza Kálmán a belga királlyal.

Tisza Kálmán miniszterelnök Oszten-déből már elindult hazafelé s Brüsszelben a belga király által külön kihallgatáson fogadtatott.

A vörös könyv.

A vörös könyv most állittatik egybe a külügyminiszteriumban, mely e munkával van az időszerint legjobban elfoglalva. Haymerle külügyminiszter a vörös könyvet a delegációk első ülési egyikében akarja előterjeszteni.

Új képviselő.

A löcsei kerületben Engelmayér József löcsei törvénykezési bíró egyhangulag országos képviselővé választott.

A tiszavidéki vasut államosítása.

A magyar államvasutak igazgatóságámiut a „Bud. Corr.“ értesül, október 1-én a

tiszavidéki vasut összes vonalait átveszi. Az utóbb nevezett vaspálya három igazgatója nyugdíjaztatik. — A tiszavidéki vasut mind azon tisztviselői, kik a magyar nyelvet bírják, átvétetnek az államvasutak létszámába. A fundus instructus átvétele a folyó hó végén fog végbemenni.

A horvát független nemzeti párt.

Az Obzor közli a 17 tagból álló független nemzeti párt programját. A program az államjogi alapra támaszkodik s az autonóm kormány működési körének kiterjesztését követeli, egyszersmind visszautasítja a magyarosításra czélzó törekvést és a választási rend revidióját, a felelősségi törvénynek az osztályfőnökökre való alkalmazását, a hármaskirályság integritásának helyreállítását s az öaalósságot öhajta.

Országos református zsinat Debreczenben.

Debreczen, szept. 16.
 Nagy országos eseménynek néz eléje városunk a jövő év végén. Ugyanis a fővárosban gyűlésezett református convent elhatározta, hogy az első zsinat Debreczenben tartassék meg.

Örömmel üdvözöljük e határozatot, mint a hogy örömmel fogadunk, minden oly mozzanatot, melynek városunkban lefolyása emeli Debreczent, az ország legmagyarabb vendégszerető városát.

A gyűlés lefolyásáról a következőket írhatjuk: Beöthy Zsigmond ismételve felhívja a tagokat azon indítványára, hogy a convent a zsinat idejének s helyének kituzése iránt intézkedjék. Részéről ajánlja, hogy az első zsinat 1881 október 31-én a református ünnepepén tartassék meg Budapesten vagy Debreczenben.

Az összes szónokok csatlakoztak ez indítványhoz, csak Török Pál püspök ellenezte. A mieink közül Révész Bálint püspök és Balogh Ferencz szóltak e tárgyhoz.

Midőn azon kérdés jött tárgyalás alá, hogy az első zsinat hol tartassék, Simonffy Imre Debreczen város polgármestere a város nevében is meghívja Debreczenbe az első zsinatot, mely ellen Török Pál Budapestet ajánlja.

Vége az indítvány szavazás alá került, s 23 szóval 1 ellen elhatározott, hogy 1881-ben zsinat tartatik, s 16 szóval 7 ellenében elfogadtatott, hogy a zsinat helye Debreczen legyen.

A pesti német színház bukása.

— Lám-lám —

Igennel szavaztak 76, nemek 77-en. Tehát a német szini előadásokat a magyar főváros egy szavazattal tiltotta be.

S kinek köszönhető, hogy a nagy kérdés így dönt el. Felelet: Hoffmann Pálnak — mert ottthon maradt s nem ment el szavazni.

A győzelem alkalmából a „Függetlenség“ ir.

Igen tanulságos és érdekes dolgok vannak benne: — p. o.

„A német szellem sokkal mélyebben furta be magát társadalmunk minden rétegébe, hogy sem a fővárosnak ez önmagához és a nemzethez igen méltó, de mégis csak egy, mégis csak védekező intézkedés által valami nagyot lendítenénk a magyarság ügyén.“

Föl kell vennünk a harcot az idegen szellemmel minden téren. — Kormány, hatóságok, társadalom és sajtó egyaránt és színter nélkül küzdjön ellene. És mi nagyon kevése fognak becsülni a tegnapi vita két főviadorának: Eötvös Károlynak és Kaas Ivor bárónak komolyságát, ha továbbra is ragyogtatnák tollukat a Lloyd és Journalok hasábjain.

A német színek előtt hiában zárnak kaput, hiában tiltjuk be a király-utczai korcsma dalszarnokokat, az izetlenség és németesség eme büzhödt tanyáit, ha olvasó közönségünk dédelgetett kedvenczei a német lapok, melyek a hazafias gondolkodást megmértéyzik, hiába seprűzik ki a frivolitás bachansóit, ha azt a nyelvet, melyen erkölcselenségeiket terjesztik, ott találjuk a kereskedelmi könyvekben, ott a czégek tábláin, ott a közhelyeken.

Igen is ott, és legfőképen a főváros német sajtójában, mert mint Eötvös Károly jelesül megjegyzé, a fiatalaság, mely síheder korában is magyar volt még, a német sajtó tulajdonát megismerem az alkalmat. A német sajtó pedig tuisulyát el nem vesztí addig, míg a magyar író tisztelgessenek nem tartja, hogy szellemével tekintélyével támogassa.

Hát csak vegyük a dolgot a mint van. Ott van a tegnapi Lloyd. Első czikkét gróf Zichy Jenő, a „magyar“ ipar körül buzgólkodó four írta. Utolsó hirdetését Kállay Ubul, az aranybulla tulajdonos Kállayak egyik sarja közli. Mit ér az olyan Leonidási harc, minő a tegnapi, ha a hü-ág, a léha-ág s a másképp tán ki nem elégíthetőnek látszó, de csakis látszó anyagi érdek áruló utat nyit az eileuseség szellemnek?“

A kedves bécsi lapok a a budapesti német színház bukásának híre csaknem uszokun kívül elmozdították. Dühölt tájékozók ajakkal szólnak az emlekeztes közgyűlés lefolyásáról s brutálitást, szegyen fölött s az ég tudja még miféleképp összerúgtának; csak laud ordítanak, az az egy szó többség éppen elég volt nekünk.

Azok közt kik a német színház engedélyezésére szavaztak volt mindenki nagy csodálkozására Szilágyi Deszós is — az egyesült ellenzék egyik vezére, kinek a gyűlés lefolyása után macskazent rendezett az ifjuság.

A tanács azon tagjainak, kik a városi közgyűlésben a német színház engedélyezése ellen szavaztak az egyetemi ifjuság fáklyászenét szándékozik adni. A fáklyásmenet valószínűleg hó nap vasárnap lesz.

Lefoglalt bécsi lap.

„Konstitutionelle Vorstadszeitung“ tegnap reggeli számát a bécsi államgyűlésesség egy, a budapesti német színházról — és Tisza Kálmán ellen — irt verczikk miatt lefoglalta.

A kik drukkoltak. Mig a fővárosi közgyűlés a német színház sorsa felett tanácskozott, a bécsi Credit Bank megbízottai a Müller szinigazgató a „Iorck császár“ kávéházban pikettiroztak s várták a tanácskozás végét. Nyolcz óra után jön ám a futárjuk a városházról, hogy „megbuktunk!“ Müller és társai mérgeesen csapták össze a kártyát s az-

zal a nyilatkozattal távoztak, hogy mégis megmutatják ezeknek a pesti magyaroknak, hogy lesz Pesten német színház! Hát csak tessék mutatni!

Egyetemes kamarai gyűlés.

Budapest, szept. 17.

A tegnapi gyűlésben a tanonczok és segédekkel illető kérdőponok tárgyalattak. A tanoncztartási jog megszerzése a gyűlésben nem igen talált pártfogásra.

Hosszabb vita folyt az iránt hogy az olyan fiu, ki semmi elemi ismeretekkel sem bír, felvehető e tanoncznak.

A gyűlés azon egyhangú és lelkes kifejezése nyert, — hogy az általános s a szakoktatás érdekei a kormány részéről a leg-hathatóságban állapítsanak, és hogy a szakoktatás ügyei a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium ressortjába tessenek át, báró Kemény miniszter, a fenforzó nehézségekre utalva, azzal felelt, hogy ő tejezen érzi a kifejezett öhaját nagy jelentőségét, és hogy a maga részéről minden eszközt fel fog használni a szakképzés ügyének felvirágoztatására, mely nyilatkozatot a gyűlés lelkes éljezéssel fogadott.

Nem kevésbé hosszú vita fejlett ki a segélypénztár a kérdésében. Csaknem egyhangulag a kényszer behozatalának szükségessé voltát fejtegették. Következett a 8-ik kérdés mely a gyármunkások ügyeiről szól, e kérdésnél különösen hangulajoztatott, hogy a hatóság közegek gyakrabban látogassék meg a gyárakat s ügyeljenek arra, vajjon a gyári rendtartás megtartatik-e.

A város-ügy kérdésében Strasser az országos vásárok korlátozását kívánja, a mennyiben azok az iparosok és a falusi nép anyagi és erkölcsi romlására vezetnek. A gyűlés további folyamában felvetették a szakképzés kérdése is, a melynél kiemelték, hogy a közegek ennek előmozdítására többet tegyenek ezental mint tettek eddig.

Külföld.

A flotta demonstráció.

A hatalmas flotta tünetések küszöbön áll. Hogy a hatalmak egyenlő czéliből vennének részt a tünetésekben azt határozottan állítai nem lehet. Francia, Német, Ausztria-Magyarország sőt Oleszország sincs más czéjje mint az, hogy a montenegrói kérdés valahára lebonyolítottassék, mig Orosz és Angolországnál ezt nem lehet mondani. A nemzetközi flotta fölött Semour tengernagy szept. 20-án veszi át a főparancsnokságot a „Hetsion“ jelzőhajót már el is küldötte kémszemlére a dulcignoi vizekbe.

A tengernagyok 17-én értekezletet tartottak, melyen elhatározottat, hogy a Skutariában és Dulcignóban székely idegen konzulokat fel fogják hívni, hogy haladéknélkül biztos helyre küldjék családjaikat.

Bismark herczeg.

Bismark herczeg porosz ipar és kereskedelmi miniszterre nevezették ki.

Varnbüller nyilatkozata.

Waddington fölvilágosítást kér a német kormánytól Varnbüller ismeretes nyilatkozatát illetőleg.

Mi volt a török miniszterválasg oka.

A Times a török miniszterválasg keletkezését a következőleg adja elő: A miniszterium elhatározta Dulcigno átengedése által elhárítani a flotta-demonstrációt. A szultán azonban másképp határozott, miután az albanok ellenállásáról igen harcias hírek keringettek

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája

A tekejáték.

Irtá Alphonse Daudet.

A katonák nagyon el voltak fáradva, mivel két nap óta harcoltak szakadó esőben, borjuval hátukon. De azért csak három órai pihenést engedtek nekik, fegyverüket a lábból téve, az országút nagy pocsolájában és az átázott mező sárában.

Az elmult éj fádalmaitól elcsigázva, csurgó vizes ruhában támaszkodtak egymáshoz, hogy kissé fölmelegedjenek. Akárhány van köztük, ki állva alszik, fejt szomszédja borjujára támasztva s álmoközben jobban meglátszik az arcukon a fáradtság, a nélkülvőség. Nincs tűz, nincs levegő, csupa eső, csupa sár, felhős fekete ég, az ellenség valahol a közelben. — Szomorú helyzet.

Mit csinálnak? Mi történik? Az erdő felé fordított ágyú csövek, mint-ha leselkedtek volna valamire. A sorsa állított golyósörök mereven néztek az égre. Miért nem támadnak? Mire várnak még? Várják a parancsot, s a főhadiszállás még nem küldte el.

A főhadiszállás nincs messze. A VIII. Lajos idejéből való szép kastélynak vörös téglái messze feynylenek az esőtől. Igazi fejedelmi lakás, méltó arra, hogy homlokán tábornagy jelvényeket viragozzon. Egy nagy árok és kőgát mögött virágokkal szegélyezett pázsit vonul egész az erdőig. A másik oldalon kis gyertyánfaligeten keresztül csillámlik egy tö, melyben, mintha tükörben üszkálnának a haty-

tyuk és a többi szárnyasok. Bár a kastély urai eltávoztak, épen nem látszik elhagyatottnak. A hadserög fejének lobogója vígan lengedezett a pázsitba leszurva.

Az eső, mely amott távolabbi oly ocsmány sarat csinált és oly mély keréknyomokat mutogat, itt aristokratikus, elegáns eső, mely megülkíti a téglák vörös színet, a pázsit zöldjét, meghimbálja a narancsok leveleit és felfodorza a hatyuk tollait. Minden ragyog, mindenben megnyerő derű ömlik el. Ha leszámítjuk a háztetőn lengő lobogót s a rostély előtt járó-kelő katonákat, az ember soha-nem képzelné magát a főhadiszálláson. A lovak az istállóban nyugszanak. Itt-ott egy-egy ordonanczra, egy-két lötszítóra akad az ember, vagy pedig pár piros nadrágu kertész, a mint nagy nyugalommal húzogatja gerbejét a nagy udvar homlokján.

Az ebédőteremben, melynek ablakai az erkélyre nyílnak, egy félig leszedett asztal látszik dugó nélkül palacszkokkal, feldöntött vagy üres poharakkal; egyszóval azonnal észre lehet venni, hogy épen most vézódott be a vacsora, most szedték szét a vendégeket. A mellette lévő tereméből nevetés, beszélgetés, tekelabdák összetötődése s poharak összekoczanása hallatszik. A tábornok épen most jászta tekejátékját s a hadserög azért vár a parancsra. — Ha egyszer a tábornok elkezdi játékmját, miatta akár az egész világ összemomhat, semmi sem akadályozhatja meg, hogy játékmját be ne végezze.

A tekeasztal!

Ez a nagy hadi gyöngéje. Ott áll kőmolyan, mintha csatában lenne, egyenes tartásban, mellette vértel boritva, szeme ragyog, arca lángol, piros a lakomától, játéktól és gőgöt. Hadsegédei tisztelgetteljesen szőigálatra k-

szesz veszik körül, szinte szörnyűkődő csodálkossáall kísérve minden egyes lökést. Ha a tábornagy egyetlen lökése sikerül, mindenki összefut, ha szomszám mindenki legelőször szeretné megcsinálni gőgöt.

Ha az ember nézi e vállrojtok és sisakforgók szállongását, ha hallja az érdemkeresztek csörgését és a sarkantyuk pengését, ha hallja a finom udvarozások keresett bókjait, jelentős mosolyát, körültekint a tőgyfával burtozott terembe s azután lenéz az erdőben szomoruan ácsorgó csapatmögéren, Compiegnerre eméliezik, hol III. Napoleonn annyi szép ózi napot töltött.

A tábornagy ellenfele egy alacsony tábornoki kapitány, arca piros, haja göndör, majd kicsattan az egészégtől; elsőrendű tekező, de tiszteletteljes távolban tudja magát tartani főnökétől s azon igyekszik, hogy ne nyerjen, de nagyon se veszítsen.

Az ilyen tiszteket azután van jövője... Vigyázzunk fiatal ember, tartsuk magunkat. A tábornagnak már tizenöt pontja van, s önnök még csak tíz. A játszám így kell végig játszani, így hamarabb elő fogják lépnetni mintha a többiekkel együtt kint volna, a szakadó záporban lerontaná egyenruháját és aranyos vállrojtja elhomályosulna. A többiek hadd várjanak a parancsra.

Csakugyan érdekes egy játék. A labdák fúrnak, összeütődnek, keresztek színeiket. A tekeasztal széle pompásan rug, a zöld posztó belemelegszik.

Egyszerre csak egy elidőrdülő ágyú löpor-lángja világítja be az eget. Tompa moraj rezgetti meg az ablakokat. Mindenki remeg; nyugtalanul tekintenek egymásra. Csak a tá-

bornagy nem látott, nem hallott semmit: a tekeasztal fölő hajolva épen egy pompás viszáható lökést kombinál; az ilyen lökések képezik gyöngéjét!

Az ég ismét megvilágosodik egy pillanatra, azután ismét. Az ágyuk dörgése gyorsan követi egymást. A hadsegédek az ablakhoz futnak. Talán a poroszok támadnak? — Eh bien, hadd támadjanak! mondja a tábornagy, a fehér golyót megölkve... Oaön a sor, kapitány!

A kapitány remeg csodálkozásában. Turenne, ki egy ágyutalpra dölve aludt el, mi a tábornagyhoz képest, ki nyugodtan hajlik a tekeasztalra a cselekvés pillanatában... Aza- lalt a zavar megkésztéreződik. Az ágyuk bömbölése közé belevegyl a golyósörök recsegése, a puska ropogása. Véres lesz a mezők sara messze határban. Az egész park nyugalm fenekestől felfordul. Az arab lovak megérezvén a puskaporzsogot, vesztett tombolnak az istállóban, a megrémült pávak és faszának a baromfiháza menekülnek. A főhadiszállás elkezd mozgolódni. Futár futat ér. Az ordonancz-tisztek megrésztett kántarral érkeznek. Mindenki a tábornagyot keresi.

A tábornagyhoz nem lehet hozzáférni. De mikor már mondtam, hogy semmi sem képes őt megakadályozni a játszama bevezetésében. — Önön a sor, kapitány!

De a kapitány elszörakozik. Nem csoda, fiatal! Elvesztí fejt, megfélekedzik szerepéről, lökést lökés után tesz s már-már megnyeri a játékot. A tábornagy dühös lesz. A meglepetés, a bosszankodás visszatükröződik halvány arcáról. Épen e pillanatban érkezik az udvarba egy játéktól lö. Egy sárral fedett hadsegéd kiszabadítva lábát a kengyelvasból, egy ugrással a perrouon terem.

Kizárólagos főraktár palotalkapu-utca volt Szeivald-fele ház.

1880. szept. 16. Debreczen

